

Ostravak je Ostravak, i když z jeho města zbude už jen d'ura bez uhlí. Zachrání však centrum?

Mrtvá zóna Ostravy

„Co je na Ostravě dnešních dní nejpozitivnější? Že Karviná je na tom hůř,“ odpovídá až po dlouhém přemýšlení mladý muž na centrálním Masarykově náměstí. A také další dotázaní musejí několik vteřin lovit v paměti. Někdo vyzdvihuje nezdolnou ostravskou národu, jiný právě probíhající mistrovství světa ve florbalu žen. Ale **život v Ostravě** nezmiňuje nikdo.

ONDŘEJ STRATILÍK

OSTRAVA Znečištěné ovzduší a bobtnající sociální krize jsou nejčastější pojmy, které se ve spojení s Ostravou vybaví lidem zvenku. Samo město a jeho obyvatelé však už několik let – a bez úspěchu – denně řeší ještě další potíže. Historické centrum prožívá už druhý exodus a přímo uprostřed Ostravy vzniká mrtvá zóna. Nikdo zatím nepřišel s receptem, jak odliv lidí a firem do obchodních center zastavit.

Právě v těchto dnech hostí střed města vánoční trhy s ledovou plochou a všude je cítit vůně sladkých punčů a svařeného vína. Jenže za pár dní se náměstí a okolí opět ponoří do obvyklé šedi, kdy střed města netepe životem a ani ničím neláká.

„Počátek exodu začínal být patrný už v roce 2005, kdy se připravovala výstavba Nové Karoliny,“ upozorňuje ostravská architektka Milena Vitoulová na kontroverzní obchodní a administrativní středisko, jež vzniklo na lukrativním místě vzdáleném jen pár minut chůze od centra. „Město své pozemky prodalo developerům, kteří vybudovali rozlehlé centrum podle svých představ. Dnes odčerpává z centra energii, jež ostatně nebyla ani před jeho realizací nijak vydatná,“ pokračuje Vitoulová.

I kvůli tomu se dnes historický střed Ostravy, zabírající jen zhruba jeden kilometr čtvereční, mění takřka v periferii.

Stěhujeme se, abychom vyhověli klientům

Ostatně stačí se jen projít. Důležitá tepna 28. října spojující Slezskou Ostravu přes Sýkorův most a Masarykovo náměstí s Mariánskými Horami připomíná v několika úsecích spíše cestu hrůzy.

Řadu prázdných a špinavých výloh, které ji lemují, zdobí už několik měsíců inzeráty realitních kanceláří. Ale nájemci se nehnou. To je i případ bývalé jídelny, kde síť McDonald's otevřela 16. července 1993 svou první mimopražskou pobočku. Fungovala do loňského 30. listopadu, než se přesunula, kam jinam, na Novou Karolinu. Od té doby se prostor nedaří pronajmout.

Ulice 28. října zavede návštěvníka i k vybydlenému Hotelu Palace

Obraz úpadku. Historický Kotasův palác (nahore) opustí spořitelna příští rok, obchodní dům Ostravica (dole) chátrá už léta. FOTO MAIRA - ADOLF HORSINKA

či k bývalému obchodnímu domu Ostravica-Textilia, zřejmě nejvyšší střížnějšímu symbolu úpadku historické Ostravy.

Podepřené přízemí, promáčená a zničená střecha. Velký reklamní poutač „Čeladná – žijte jinak“ zavěšený na zdevastované fasádě vyvolává hořký úsměv.

Soukromý vlastník se o stavbu příliš nestará a město i kraj na druhé straně zase neustále pouze přeshlapují.

Tisnivé pocity tu rezonují ještě víc než jinde. Hřůzu nahánějící Textilia stojí jen kousek od čerstvé a svěže dýhající Nové Karoliny, kde se to před Vánoci hemží.

„S novostí si lidé obecně spojují něco lepšího, je to obecný princip konzumní společnosti,“ komentuje to Martin Strakoš, historik architektury.

Během několika týdnů se do Nové Karoliny přestěhuje i Česká spořitelna, která dlouho fungovala ve velkém historickém paláci Karla Kotase vybudovaném v letech 1927 až 1929. Banka se tak zařadí po bok mnoha společností, jež se už z historických míst vystěhovaly.

„Stávající prostory naší pobočky v Ostravě přestaly vyhovovat jak požadavkům obchodním, tak požadavkům na kvalitu prostředí pro klienty a zaměstnance,“ vysvětluje

úřední řečí Marek Pšeničný, mluvčí České spořitelny.

Zničující kolotoč

Kořeny současné krize sahají do 90. let, kdy se vedení Ostravy rozhodlo zbohatnout. Vyvolalo tím první exodus. Z domů vystěhovalo nájemníky a byty proměnilo v kanceláře s vysokými nájemnými. To několik roků skutečně fungovalo. Až do chvíle, kdy se začala zhoršovat ekonomická situace.

Firmy zahájily ústup do levnějších prostorů. Ceny za metr čtvereční pak sice o něco klesly, ale kolotoč už se roztáčet. Zavírání obchodů a dalších provozoven vyvolalo úby-

tek lidí, které už do centra nic nepřitahuje. Obchodníci, kteří zbyli, často nemají otevřeno ani o víkendu, ani dlouho do večera.

Kurátor ostravského Kabinetu architektury, bydlící přímo v centru, Jaroslav Němec míní: „Problém není v lidech, ti by rádi chodili. Sám radím turistům, kteří si v neděli nemají kam zajít na oběd. V centru přes víkend vaří jen dvě restaurace. Takže lidé jsou, ale když přijdou jednou a nic tu není, proč by chodili podruhé?“

A že je třeba něco rychle dělat, ví i vedení městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz. Jeho místostarostka Petra Bernfeldová plánuje

další přebudování nevyužívaných kanceláří zpět na byty. „A podpořili jsme i vznik cukrárny na náměstí,“ obhájí aktivitu radnice.

Podivný parčík s potkany

Největší jistotou města jsou nyní jeho obyvatelé. To se v poslední době ukázalo, když metropole Moravskoslezského kraje bojovala o titul Evropské hlavní město kultury pro rok 2015. Neúspěšný finální souboj s Plzní sledovaly na Masarykově náměstí stovky lidí.

„Ostravak je Ostravak a město bude mít rád, i když je to jen černá d'ura bez uhlí,“ glosuje Jaroslav Němec. Právě tahle událost podle něj ukázala, jak silně jsou zdejší obyvatelé provázáni se svou domovinou a jak jim na ní záleží. „Město ale tenhle lidský potenciál nedokázalo nijak využít, přišel zvoneček. Nemůžeme oživit historické centrum, ale zato si stavíme nové vzdušené zámky,“ zlobí se Němec na vedení města.

Naráží třeba na upadající obchodní dům Bachner světověznámého architekta Ericha Mendelsohna, kdysi chloubu Ostravy v celé Evropě.

Hlavním architektonickým tahákem Ostravy se proto v poslední době stává industriální Dolní oblast Vítkovice. V prostředí vyhaslých vysokých pecí a rezavého potrubí vyrůstá technický park a prostor dostávají neotřelé architektonické nápady. Řada kritiků dodává, že jde o soukromý projekt a magistrát by se měl soustředit spíše na vlastní počiny. LN se od středy snažily získat i vyjádření ostravského primátora Petra Kajnara, ten ale po odeslání otázek přestal komunikovat.

„Projekt může udělat dost pro změnu pohledu na město. S čím jiným by si člověk Ostravu teď spojil? Byl by jen ten sociální problém,“ zní smířlivěji historik architektury Martin Strakoš.

Jemu osobně ve středu města chybí moderní a promyšlená zástavba, která by zacelila proluky. „Masarykovo náměstí je dnes poraněné, po vybouraném bloku zbyl podivný parčík s potkany,“ vypichuje jednu potíž přímo na centrálním náměstí.

Co může vyřešit sama radnice Moravské Ostravy? Ještě do konce roku 2014 chce zadat projekt, podle něž by přímo na Masarykově náměstí vyrostla nová radniční budova. Konšelé by se vrátili tam, kam historicky patří.

Objevuje se však čerstvá varianta. I když Česká spořitelna nechce nic komentovat, městští úředníci by se mohli přemístit do jejího paláce. Opravy by prý vyšly na zhruba 50 milionů korun.

„K řešení současné situace je třeba přizvat naše i zahraniční odborníky. Do doby, než bude – pozdě, ale přece – přijata vize rozvoje města, nepřistupovat k dalším ukvapeným rozhodnutím,“ varuje architektka Milena Vitoulová.

Ostrava se navíc může učit z minulosti. Ještě v 90. letech vzbuzovala hrůzu oblast u bývalých jatek. Pak ale ve čtvrti určené k likvidaci vznikla restaurace Černý pavouk a dala základ dnešní Stodolní ulici.

ANKETA LN: Pět ostravských osobností hovoří o současném prostředí moravskoslezské metropole

ZLATA HOLUŠOVÁ
ředitelka festivalu Colours of Ostrava

„Za největší problém města považuji právě to, jak oživit centrum klidovými, odpočinkovými aktivitami, jak

obyvatele přitáhnout zpět do centra. Je škoda, že v samotném centru není moc možností, jak si sednout do sítě kvalitních restaurací či do nějakého prostředí přátelského pro rodiny. Proto třeba během Colours of Ostrava pořádáme zároveň Festival v ulicích, který úspěšně oživuje střed města koncerty, hudbou, divadlem, aktivitami pro děti a podobně. A navíc je přístupný zdarma.“

JIŘÍ NEKVASIL
ředitel Národního divadla moravskoslezského

„Lidé do centra Ostravy přijdou, když tam něco je – třeba do našich divadel, kaváren nebo teď na

Karolinu, kde vyrůstá městská čtvrť v sousedství unikátních technických památek Dolních Vítkovic. Je přirozené, že lidé táhnou nové a neotřelé věci, nicméně řada zajímavých projektů se koná na více místech v Ostravě, což dokazuje, že město žije jako jednotný celek. Hlavní problémy Ostravy se příliš neliší od dalších měst v republice – obyvatelé trápí nezaměstnanost i sociální nejistota.“

JAN SVĚTLÍK
generální ředitel Vítkovické Machinery Group

„Ostrava nemá žádné přirozené centrum, vznikla jako slepenec. Město nikdy nevzalo centrum Moravské

Ostravy za své. Teď se tvoří nové centrum na Nové Karolině a v Dolní oblasti Vítkovice. Spousty lidí zmizely z centra už v 90. letech, kdy se byty proměnily v kanceláře. Je třeba, aby se tam obyvatelé vrátili zpátky a podnikatelé se nechovali jako někde v okresním městě – musí mít otevřeno minimálně šest dní v týdnu.

Ostravě chybí lepší nálada. Máme se líp, než se říká. Měla by se oživit zdravá sebedůvěra lidí a heslo, že s pravdou člověk nejdál dojde.“

FRANTIŠEK VÁCLAV LOBKOWICZ
biskup ostravsko-opavský

„V centru Ostravy žijí již sedmáct let, tak se mohu počítat mezi pár stovek obyvatel, kteří jsou zde doma.

Během pracovního týdne je zde rušno obdobně jako v jiných městech. Vylidněno je zde v sobotu odpoledne a zvláště v neděli. Některé prodejny se z centra Ostravy přestěhovaly, přišli však jiní podnikatelé, kteří si otevřeli obchůdek právě na náměstí nebo v některé z přilehlých ulic. Největší problém Ostravy? Nezaměstnanost a nedostatek příležitostí k profesnímu růstu. Zejména pro mladé lidi to může být impuls ke stěhování. Osobně se mi tady žije dobře. Když vyjdu z bytu, udělám pár kroků a mohu se procházet s růžencem po nábřeží Ostravice.“